

Snežana Dabović
BOEMOVE KČERI

Urednik
Neva Saravija

Snežana Dabović

BOEMOVE KČERI

I OSTALE PRIČE

Beograd,
2022.

Posvetu posvećujem posvećenosti.

*Nismo svjesni koliko možemo zarobljeni
onim što želimo.*

In is only way out!
Sadhguru

Sadržaj

Uvodne želje	13
BOEM! BOEM!	15
TAKO JE BILO, TAKO JESTE I TAKO ĆE BITI.....	29
JA SAM MILI ANĐEO MOJE NESREĆNE MAJKE	33
ODOZGO SE SVE JASNO VIDI	35
SVI IMAJU PRAVO NA GREŠKU A NEKIMA SE MOŽE I OPROSTITI.....	38
MUŠKA IMENA ZA ŽENSKU DJECU	44
DEMIN.....	47
<i>Slike</i>	47
TO TI JE ŠTO TI JE	57
<i>Bio je povodljiv za ljepotom, a ljepote koliko hoćeš na ovom svijetu</i>	
SANJALA SAM TE SINOĆ	67
RIJEČ PO RIJEČ...	73
ŠTA BUDE BIĆE.....	79
<i>Kako se život tako udalji od naše zamisli</i>	79
MALI GRAD VELIKA GALERIJA	84
MAMA	93
<i>Ljepota je u očima posmatrača, dakle, nije dostupna svima!</i>	

ČULO ZA LJEPOTU	102
LAKONSKI OD LAKO	107
MAKSO	122
<i>Nekada je put od oka do uma nepregledno prostranstvo</i>	
OBLAČNE PRIČE	129
<i>Nije baš sve kao što izgleda ... iako većinom sve izgleda kao što jeste</i>	
DOK NAS SMRT NE RASTAVI	137
<i>Ako je šta drugo ne preduhitri, a svi su izgledi da hoće</i>	
SNOVI SE STVARNO OSTVARUJU	155
<i>Pa ti vidi šta ćeš da sanjaš</i>	
NARAVNO DA JE POSTOJALA PRAVA ŽENA A NE OVA PODMETAČICA SKLEPANA OD REBRA	162
<i>A i sama znaš da rebara ima koliko hoćeš</i>	
PISMA IZ RAJA	173
<i>Smrt može da bude lijepa dok se čeka ali... ne mora da znači!</i>	
VANTJELESNO ISKUSTVO	182
<i>Vidim zvuk, čujem sliku i osjećam predmete</i>	
DRŽALA SAM BOGA ZA BRADU	199
URLINE	227
<i>Niko na ovaj svijet nije došo da kroz ženu nije prošo</i>	
ODRECI SE BIĆEŠ SREĆAN	239
OSMIJEH SE UZNEMIRIO IZMEĐU NJIH	244
NE POŽELI NIŠTA TUĐE.....	250

KOJE JE BOJE MIR?	259
NIJE KOD MENE KOD TEBE JE	265
DEPRESIJA JE...	
IZMIŠLJENA STVARNOST	271
BIĆE NAM SUPER	275
MAGIJA JE „PRLJAV” POSAO.....	281
ŠTA JE S VAMA?	309
SMANJI MALO LIK DA DJELO	
DOĐE DO IZRAŽAJA	325
JESI LI IMALA NEŠTO S NJIM?	331
<i>Nisam, a i da jesam ne bih ti rekla!</i>	
BOG JE POGLEDAO!	335
NEMAM OD NJEGA KADA DA MISLIM.....	339
BRATE... ..	343
RAZVEDI SE RAZVEDRI SE	349
VEDA	356
ŽIVI NISU DOK NE UMRU!	
A ONDA JE VEĆ KASNO!	365
<i>Kuhinjski razgovori</i>	
BOG OTAC ILI OTAC... BOG I BATINA?	373
LAKO TI JE BIT SREĆNA!	
AL’ TE PAMET SMETA.....	378
HOĆU DA BUDEM KURVA.....	383
DA NE ZNAM KOLIKO SAM STABILNA	
MISLILA BIH DA SAM LABILNA	396
KOMPROMIS JE OD KOMPROMITOVATI.....	417
DEMIN I NJEGOVI DEMONI	423
SADHANA	435

SUSRET	439
PROPUSTITI ILI PREPUSTITI	440
LJEPOTO	442
KO SAM JA?	
KO SI TI?	449
Zahvalnost	453

Uvodne želje

Sve slučajnosti u ovoj knjizi su logične, gotovo namjerne, a sve sličnosti sasvim slučajne... ako slučajnosti uopšte postoje. Tako da ako se prepoznate ili je to sasvim logično ili to radite sami sebi, namjerno... ko vam je kriv?

Kao da vas neko tjera!

Uostalom, kao i u svemu ostalom, sve je plod fikcije i mašte, da ne kažem čiste izmišljotine, zasnovan i zafiksiran na stvarnim događajima ali... to uopšte nije ni bitno jer još uvijek nije poznato na ovom svjetu šta je stvarno stvarno a šta nije. To uglavnom zavisi od nas.

Ne znam kako je vama ali meni je... ako mi je u glavi to je jedina stvarnost za mene onoliko koliko potraje, a ako nije može da bude koliko god hoćeš stvarno...

Kad meni svane može da bude mrkla noć koliko god je volja i obrnuto, kad se meni smrkne... uh, više bih voljela da mi svane.

Kada prođe zaboravim, k'o da nikada nije ni bilo. I tako jeste. A opet, nekada je dovoljno da samo neko kaže suprotno... ili posumnja, pa da i sama svoju najstvarniju stvarnost dovedem u pitanje i da skliznem u prostor beskrajsne analize i preispitivanja.

Da ne kažem, povodljivog uma sam sluga... ili da kažem?

Ipak, tu sam da mu služim dok ga ne naučim da on služi mene.

Mukotrpnog li posla!

Dakle, sve je stvarno onoliko koliko hoćete, a ako nećete učinite da nije ili možemo da prodiskutujemo o tome. U svakom slučaju, opustite se, pa polako, sve će biti... Biće kako god bude. Sigurno će biti nekako, a ako ne bude onako kako sami želimo onda će biti onako kako je potrebno da bismo postali onakvi kakvi želimo biti. Ako se ni to ne desi e onda mora da smo stvarno uradili nešto što nas je dovelo baš tu gdje smo i do toga kakvi smo. Mislim, kakvi god da smo svi zajedno.

Ko se prepozna neka se nađe,
sam sa sobom nek se snađe.

Samo treba volje.

Što prije to bolje!

BOEM! BOEM!

– Boem! Boem! Znaš li ti uopšte šta je boem? Šta znači riječ boem? – govorila je Vulfina isprovocirano. To ti je ljepša riječ za propalicu! Shvataš li? Propalicu, probisvjeta! Ili barem pjanduru! – rekla je razdraženo. Ti govoriš kao da je boem neka titula za supertatu, nešto za ponos, a to u stvari označava nešto što je u potpunoj suprotnosti sa porodicom. Znaš li ti uopšte kako miriše boem?

– Ma šta lupetaš gluposti? Kakve to veze ima? Nemam pojma. Kako? – upitala je Makso zbunjeno.

– U najboljem slučaju na drugu ženu! Eto tako.

– A u najgorem?

– A u najgorem, svakodnevnom, i svakom drugom slučaju miriše na alkohol. Na baš puuuno, puno alkohola, dim i kafanu. Dakle, grozno! – govorila je Vulfina teatralno zgrožena i zgađena, kao da priča zastrašujuću priču djeci. Onda sve to isparava iz njega po kući kao neko zagađujuće isparenje. Tim isparenjima smo kontaminirane od djetinjstva. Pritom, veoma često sve to čime se dotični gospodin boeem punio cjele noći nasilno hoće iz njega van, povraćanjem. To je grozan prizor, za sva čula, vjeruj mi. Prisustvovala sam tome bezbroj puta. Toliko je grozno da se čak i mami činilo divno kada miriše na drugu ženu. Nakon svega, ti meni predstavljaš riječ boem kao nešto veličanstveno, vrjedno divljenja, neki rjetki cvijet... a, u stvari, fuj, bljak, strašno. Između tog našeg boema i mnogih boema koje sam gledala i onih smrdljivih pijanih beskućnika jedina razlika su visoke škole i

kuće koje imaju ovi prvi. Ništa drugo. Izgledaju, govore, teturaju se i smrde gotovo isto. Da više nikada nisi izgovorila tu riječ u mom prisustvu! To znači propast! Propast. Je li ti jasno? Ućutale su sve tri u čudu. Simo i Makso od onog što su čule. Vulfina od onog što je izgovorila i od bjesa koji je osjetila, a to osjećanje joj nije bilo svojstveno.

Umornim i tužnim glasom, govoreći više samoj sebi, nastavila je tiše, prekidajući kratku i mučnu tišinu među njima:

– Mada, istina je, propalica je neko, nešto što je moglo biti ali nije. Neko ko je imao potencijal, talenat ali ga, eto, nije iskoristio. Nego je iskoristio, opet je učinila glas glasnim jer je njena najmlađa sestra okrenula glavu i pokrila dlanovima uši da ne čuje mrsku joj moguću istinu – nego je iskoristio momenat da propadne, propadne! Da postane ništa, propalica. Kao otac propao sasvim. Kao boem dosledan do kraja, ali nismo mu mi bile drugovi iz kafane. Mi smo mu kćeri! Ne mogu da ga veličam kao oca samo zato što je umro. Kada pričamo o njemu kao tati to je moje viđenje našeg oca! To je tvoj otac! Mislim naš, svejedno. Razumiješ? Tebi kako hoćeš a meni boem i otac ne idu zajedno ako će da bude otac da valja. Ti si apsolutno u pravu! Bio je fantastičan boem ali ja sada pričam o njemu kao ocu. Promašen otac, eto to hoću da kažem – završila je konačno Vulfina koju je ljutnja zbog očevog „konačnog odlaska” i nemogućnost da se bilo šta popravi u njihovim odnosima navela da izgovori ove grubosti. Osjećala je kao da je on namjerno „otišao” samo da ne bi prolazio kroz mučno sređivanje odnosa. Kao da mu je lakše da umre nego da... Nikada prije ni posle ništa slično nisu mogle čuti od nje iako je sve izrečeno bilo sasvim blizu istini, ako ne i cjela istina.

Ni sama nisam mogla da pretpostavim kako će se završiti ovaj glasni razgovor između tri sestre, nepodno-

šljiv za uši, pretežak za dušu. Maksovu posebno. Svako slovo joj je do temelja rušilo idealizovanu sliku o njenom ocu i uvjerenje da o pokojniku valja reći sve najbolje. Tek toliko da bi njima koji žive bilo lakše nositi se sa sjećanjima. Makar ga malo okititi nepostojećim a tako željenim osobinama... ili ga poštediti cjele istine bar u ovom trenutku.

– E nije! – skoči Makso uz silan tresak i stola i stolice i uz prijeteće – sad ćeš da vidiš šta je boem kad već ne znaš sama, poče nervozno da traži po biblioteci nešto.

– Šta pričaš i šta tražiš? – upita je Vulfina.

Simo je oslonjena laktovima na sto, uz dubok uzdah, obuhvatila umornu glavu dlanovima, znajući da slijedi jedna od varijacija na temu „otac, mit ili istina”. Suviše tužna i nemoćna da njihovoj najmlađoj sestri objašnjava ono što ne želi da shvati. Sjedeći obamrla, nakon cjelodnevnne vožnje i sahrane, mislila je kako svaka na svoj način podnosi konačni odlazak roditelja kojeg su imale koliko i kako nisu željele. Čekala je da se završi ova bura između mlađe i starije sestre.

– Tražim Vujakliju – odbrusi Makso – da ti pročitam šta znači i ako bi ti to trebalo da znaš.

– Ne približavaj se mojoj biblioteci tako histerična! Uznemirićeš mi knjige! I Vujaklija nije tamo nego na stolu, evo ti je ispred nosa! Osim toga, znam ja odlično šta hoćeš da mi kažeš kao što i ti znaš šta ja tebi pričam – dovikivala je Vulfi. Podigla je nogu na stolicu, zapalila cigaretu i posmatrala, za nju, zbog velike razlike u godinama, zauvijek „malu” sestru, kako nervozno prevrće stranice još od djetinjstva voljenog joj rječnika, tražeći riječ boem.

– O, Bože, lude žene! – gundala je Vulfina obraćajući se Simu. Kao da nema sjećanja i osjećanja nego joj treba rječnik da protumači oca... i na kraju šta? Takav nas je dopao. Zar ne može da mu oprost i ide dalje? Ne,

ona ne može. Mora da izvrne istinu i mene ubjedi da je tako kako bi joj bilo lakše ili će biti ljuta na njega. Oboje je besmisleno, samo ona ne vidi taj besmisao. Simo nije odgovarala ni sama ne znajući šta da misli a znajući da bi Makso svaku riječ shvatila kao napad na nju lično.

Vulfina se smirila čekajući da Makso nađe riječ u rječniku.

Obožavala je tu knjigu. Uvijek joj je bila pri ruci. Voljela je nežno sve knjige. Sa svakom je mislila da ima neki odnos. Brižljivo ih je čuvala. Ova je za nju ipak bila posebna. Podsjećala je na djetinjstvo. Ne baš omiljenu destinaciju njenih sjećanja ali ipak, značajan i, na kraju, početni dio njenog života a od negdje je morala da počne, zar ne?

Uz Anu Karenjinu u mekom kožnom ljubičastom povezu to je bilo sve što je imala od stvari iz roditeljskog doma do tada i to joj je bilo dovoljno.

Sada joj je postalo jasno. Izgnana! Makso se osjećala kao izgnanica, od ko zna koga... na nekog je već prebacila krivicu. U stvari, one su bile izbjeglice. Makso samo nije shvatala razliku. Izbjeglice iz braka. Izbjeglice iz porodice zahvaćene razornim porocima. Ne zna se šta je teže ali razlika je značajna.

„Šta god da se desi čuvajte živu glavu i zdrav razum, ništa drugo nije važno. Ne vezujte se za stvari, stvorit ćete” – govorila im je baka, mamina mama. I stoga, osjećajući to kao svoju istinu, Vulfi je bila presrećna. Iz ovog što se desilo njihovoj porodici, osim glave koja je živahno mrdala na ramenima i razuma koji je bio zdrav koliko i ranije, istina nejak, oduvijek jednako slab na emocije, sklon čak da im se podanički baci pred noge i prepusti im sve životne odluke, samim tim nepredvidiv kao što samo emocija može biti, izašla je, dakle, sa svim što je bilo važno po bakinim i njenim ličnim kriterijumima. Plus, još

par knjiga. Nije li to čarobno? – mislila je ne shvatajući zato u potpunosti Simov bjedan osjećaj i Maksov očaj nad nepravednom sudbinom. Bila joj je nepojmljiva njihova sumnja da su žive, a još manje da su zdravorazumne. *Smatrala je kako je sreća biti srećan sa onim što imaš ili... misliš da imaš. U čemu je razlika?*

– Ti da imaš zdravog razuma ne bi mogla biti tako srećna! Blago tebi s tobom, ti si luda skroz! Toliko me nervira to tvoje viđenje stvari i situacija da u svemu vidiš dobro a da preko loših stvari tako lako prelaziš da ne mogu da ti opišem. Nekad mi dođe da ti raspalim jednu takvu šamarčinu, da se osvjestiš i ... da nisi toliko starija uradila bih to. Te tvoje verzije života kad čujem, te budalaštine, kao da nismo rasle u istoj porodici – govorila je kroz stisnute vilice Makso, sjevajući očima punim bjesnih suza.

Razumjevanje koječega, zaborav i oprost, darovani od ko zna kojih i koliko predaka, udružili su se u ovoj Vulfini, genetski zaduženi za brigu o njenom zdravom razumu. Ili, bolje reći, njegovoj čistoći, pa bi puni entuzijazma čistili revnosno svu bol izazvanu životom. Zato je mogla, kao da je neki nepristrasni posmatrač, emotivno pročišćen i distanciran da analizira sopstveni i tuđe živote. Naravno, nervirala se i ona, zaboljele bi je razne situacije ali odnekud bi našla razumjevanja za onog ko povređuje, oprostila bi, često i zaboravila. Tako da je i sada zapanjila i pogodila snaga Maksovog bjesa na koji je i sama odgovorila bjesom a opet je odmah potom, kao da priča o lijepoj uspomeni, pitala s osmjehom:

– Simo, sjećaš li se kako smo dobile batine zbog Vujaklije? Zvučala je kao da pita sjećaš li se kako smo išle na sladoled?

– Nikada to neću zaboravit – odgovori Simo žalosno i dalje sa čelom na dlanu.

– Od koga? – upita Makso.

– Od tate, naravno, od koga drugog? – reče Simo.

– O, Bože, kao da od mame nikad niste dobile batine – opet se narogušila Makso i vratila se još odlučnije traženju po rječniku frkćući. Kao da će rječnik presuditi kakav je njihov otac stvarno bio prema njima. Kao da njih tri to nisu znale... nažalost.

– Da, jesmo – reče Simo – ali od mame se znalo za šta se mogu dobiti batine i kakve, a od Demina nikada – oslovljavala je oca imenom. Mamine batine bile su pljuske po zadnjici a Deminove su bile prebijanje. Sve je moglo da ga isprovocira a opet sve je moglo i da prođe. Potpuno nepredvidljiv i nelogičan. Neshvatljiv. Jednom rječju nemoguć.

– Sjećaš se, Simo, mi smo odnekud došle a on nas je čekao pijan i lud od prigušenog bjesa. Sjedio je na trosjedu, laktovima naslonjen na razmaknuta koljena, šakama je stezao glavu kao da je sprječava da pukne. Kao da je ukopao nekog. Na stočiću ispred njega baš ovaj rječnik. Nova knjiga, divna, velika i flaša viskija gotovo prazna – pričala je Vulfina zaneseno kao da prepričava neke lijepe događaje iz davnina. – Po umrljanosti stola oko čaše bilo je lako zaključiti koliko je puta sipao piće i promašio ivicu čaše.

– Već od toga što je bio u kući osjećala sam se krivom iako nisam imala pojma šta sam uradila ili šta smo uradile – dodade Simo.

– A onda je počeo sa propitivanjem. Od njegovog zakrvavljenog pogleda i stezanja vilica oduzimale smo se od straha.

– Šta nas je ono pitao?

– Ne znam tačno ali je tražio da priznamo koja je od nas „ispisala” knjigu. U tom momentu sam pomislila, ko li je to mogao da uradi ovoj divnoj knjizi, misleći ko zna

koliko je „ispisana”. Gotovo da sam više brinula za knjigu nego za sebe. A onda je uzeo knjigu u ruke, okrenuo je prema nama da vidimo sa donje strane jedva vidljiv trag hemijske olovke dug otprilike jedan cm. Nisam mogla da vjerujem – ispriča Vulfi. – Sada mi se želudac zgrči i tu me steže – pokazala je na grudi – kada se toga sjetim. Evo, pogledaj, još uvijek je tu, jedva se vidi.

– I? Šta je onda bilo? – prikrivajući znatiželju upita Makso.

– Onda nas je poslao da se dogovorimo koja je to uradila i obje smo dobile batine... čiča-miča gotova priča.

– Je l' shvataš ti zašto ja tebe ne shvatam? Ti se s tim zajebavaš! Kakva su ti to sjećanja? Kao on je bio nika-kav? Kao on nije bio boem? Ne valja mu ni ono što mu je valjalo? Dobile ste batine sto puta a pričaš o tome kao da ti nije stalo, nisi ljuta, tužna, šta li? Pa šta je onda?

– Pobogu, Makso, imaš li ti svoja sjećanja? Moja su takva kakva su meni! I ja se s tim ne zezam, ne priliči ti da kažeš zajebavaš, posebno dok pričamo o davnoj porodičnoj situaciji – reče ironično. I gdje ću sad sa preko četrdeset bit ljuta? Nisam bila ljuta već sa dvadeset. A i to što sam bila do dvadesete nanijelo mi je toliko štete da sada kada prepoznam samo nagovještaj ljutnje kod sebe ili kod nekog drugog bježim glavom bez obzira. Maloprije sam se naljutila raspravljajući se sa tobom i nije mi dobro od toga. Uostalom, ja uopšte ne poričem da je bio boem i da mu valja mnogo toga, samo ne tješi me to, niti se tome mogu diviti. Posebno ne iz perspektive boemove kćeri.

Ti govoriš kao da je boem neki orden časti! To samo lijepo zvuči. Boem je bio u društvu, u kafani, a u kući izaslanik iz pakla. Da bih se tome divila to zahtjeva da promjenim perspektivu, što zahtjeva vrijeme. To se, vidiš, maloprije nije desilo na vrijeme, u trenu u kom si ti

htjela. Mislim to da se ubacim u lik nekog ko ga je upoznao u kafani i ko ga doživljava kao svjetskog putnika, poliglota, akademika itd. I evo, dolazi do ovih rasprava i sukoba mišljenja. Imam jedno mišljenje o njemu kao ocu a sasvim drugo o njemu kao umjetniku... ne znam ni kako bih to nazvala. Ne poklapaju nam se mišljenja.

Ne poklapa mi se mišljenje ni sa samom sobom!

To je sasvim u redu... nego, brine me kako ti ne razumiješ. I razumiješ li ti njega ili mene uopšte? I koga od nas, sebe prije svega?

– Ne, više mi ništa nije jasno – reče Makso zbunjeno.

– Razumiješ li da on zbog tog svog boemskog nije bio sposoban da bude otac kakav je potreban djeci? Da li možeš da shvatiš da je, uz to, bio agresivan? To ne znači da su boemi agresivni nego svi boemi piju a na njega je piće djelovalo tako opako. Da li ti je jasno da je mene fizički boljelo kao – kada me tuče? A tukao me je. Objekti nas je tukao. Sve tri u stvari, mamu, Sima i mene. Ne znam šta mi je bilo teže, da tuče mamu, mene ili da gledam kako tebe tuče – okrenula se ka Simu. To iščekivanje batina. Strepnja od njegovih promjena raspoloženja. Neizvjesnost. Ja sam barem vrištala iz sveg glasa, borila se, budio je takav bjes u meni da sam mogla da izdržim iz inata, a kada bi počeo da tuče Sima to me je kidalo. Ona bi ćutala. Ćutala čovječe.

Možda poneki uzdah, čuli su se samo udarci, mislila sam da ću da poludim. Bila sam na granici. Mislila sam da je može ubiti onako malu i da ja to ne mogu da sprječim. Onda bih počela da vrištim da je ostavi na miru, da mu govorim da je najgori otac na svjetu, pijanac i propalica, svašta. Da ga vučem za garderobu, pokušavala sam da skočim na njega, na njegova leđa sa neke stolice ili fotelje, da ga sprječim dok se ne bi opet okomio na mene ne gledajući kuda udara. Mora da je strašno udarati tako

malo djeete koje ne pušta glasa. Niti može da se brani. Sigurno je lakše tući nekog kao što sam ja. *Gospode Bože šta smo preživjele.* Svaki put sam mislila da će da nas ubije, da je gotovo. Sad možeš mislit kako je onima koji su preživjeli rat i sve vrste zlostavljanja, slike, zvuke, krike, taj osjećaj u pamćenju. To je trajalo, Makso. Trajalo je dobar dio našeg djetinjstva. Bila sam i bjesna i ljuta. Na alkohol. Jer kad nije pio on je bio drugi čovjek.

Na boeme sam bila posebno ljuta. Da nije bio jedan od njih i sa njima ne bi toliko pio. Bila sam bjesna na život. Na Boga. Bila sam očajna, van sebe. Mislila sam da bih mogla i da ga ubijem. Sreća da je plovio i odlazio na duga putovanja iz bezbroj razloga pa ga dugo nije bilo u kući i da to nije bilo stalno. Sreća i da sam mogla da ga posmatram u drugim, brojnim situacijama gdje je stvarno, koliko god nisam htjela to da priznam, ali je... izazivao je divljenje u svakom smislu. Krišom sam ga posmatrala kada je u društvu, ne vjerujući. Motala sam se tuda kao u nekom poslu. Pravila se nevidljiva. Divila sam se njemu, njegovom izgledu, glasu. Priči, humoru, znanju, svemu. Zamišljala sam da ne postoji mračna strana mog, našeg oca. To me činilo konfuznom. Pitala sam se da li sam ja luda od tih njegovih promjena ponašanja. Ali to o čemu sad pričamo, ta njegova mračna strana, to je toliko neprijatno, da ne kažem traumatično, da i kada je sve bilo u redu mi smo bile na nelagodnom oprezu u njegovoj blizini. Kao u blizini divlje životinje. Nikada mu nismo vjerovala. Osjećao je to. Sigurno. Htio je na silu da dobije oprost od nas a ni sam sebi nije mogao da oprost.

– Bože dragi, a reci traumatično kada to jesu traume, reci.

– Neću da kažem. Sada kažem neprijatno jer ja hoću da je neprijatno, tako sam ga postavila. Nekada je bila trauma a sada je svedeno na nivo neprijatnih događaja,

odloženo, kao nešto što je bilo pa prošlo. **Imaš li ti dovoljno razuma da razumiješ da je prošlost prošla i da ne mora da ti određuje budućnost osim ako baš insistiraš na tome?** Sada idemo dalje. Naravno da neću da nosim traume kroz život, k'o neku ogavnu vreću, punu ogavnih stvari. Da uprtim na leđa pa ne puštam. Svuda da ih vučem sa sobom, iz godine u godinu. I? Kada se priupitam šta mi je to, a? Šta da kažem sebi? Ništa, neke traume iz djetinjstva. Mi se ne razdvajamo. Ne mogu bez njih. E, vidiš, mogu i hoću! Pusti i ti to, molim te. Valjda nešto i samo od sebe prođe. A kada ga otpustiš prođe mnogo lakše.

U stvari, kako hoćeš. Ako hoćeš, ti drži svoje traume. Mazi ih, pazi ih i zovi ih... nadjeni im ime. Njegovaj ih, glorifikuj i prebacuj iz kofera u kofer. Slavi im slavu i cjeli život obilježavaj „desilo se na današnji dan”. Ja sam svoje istovarila, odbacila negdje u nekom momentu. Ne trebaju mi više. Gotovo. Pretežak mi je to teret. Ja ti mogu pomoći da ih se oslobodiš. Evo da ti ih zajedno skinemo s leđa prije nego ti srastu i načine te grbavom.

Ali, ne mogu i neću, odbijam, zapamti da sam ti ovo rekla i ne traži to od mene, odbijam da ti ih ja nosam i pridržavam čitavog života, kad god ti je teško. Odbijam da ti tako dokazujem sestrinsku ljubav. Neću! A teško je stvarno i biće još momenata kada je baš teško. Znam. Pritom, ti jedva i sebe nosiš a ne tamo neke traume.

Rastereti se malo, spusti ih negdje u nekom trenutku, lakše ćeš i po ravnom a kamoli uz brdo života. Pa valjda ima još nešto za dobiti od ovog života osim trauma iz djetinjstva! Valjda ima i nešto da damo! Imaš obavezu da ovom svijetu uzvратиš životom, koji ti je dat. Zanemari to. Daj malo radosti. Gdje ćeš i šta ćeš tako zatrpana? Klekaš pod teretom a nisi ni tridesetim prišla. Zastani. Spusti sve te terete sa sebe. Bez odlaganja,

pozdravi se i da idemo dalje. Shvataš li ti o čemu ti ja pričam?

Makso je gledala u sestru tužno...

Simo pruži ruku preko stola i uze Vulfininu ruku. Držale su se za ruke tako neko vrijeme ćuteći a onda je Makso, koja je napokon našla riječ boem, pružila ruke sestrama. Gledale su se stišane, držeći se za ruke, sjedeći za okruglim stolom. Između njih stajala je otvorena knjiga i puna pepeljara.

– Ajde pročitaj nam šta znači riječ boem – obrati se pomirljivo i nježno Vulfina Maksu kao malom djetetu.

– **Boemi** – poče Makso nesigurnim glasom – **su umjetnici, književnici, studenti i drugi koji žive svojim naročitim životom, po pravilu neuredno i od danas do sutra.**

– *E pa eto, slažemo se* – radosno reče Vulfina kao da su našle rješenje, *njegov je baš bio naročit!*

Ja sam potpuno promašila u životu kad sam se udavala. Trebalo je da znam da ja nisam za ženu. Loše sam procjenila sebe. Podlegla sam emocijama. Meni muž jednostavno ne drži pažnju. Ide mi na živce, shvataš? Nervira me. Ja bih svaki dan nešto drugačije a on pošto-poto hoće isto. Ja sam idealna za majku. Dijete raste, svaki dan je drugačije i to je interesantno, a kad nije život me drži u stanju pripravnosti i mogu da se razvijam ili da utičem da se dijete razvija. Prosto je stimulativno. Sa mužem je drugačije. On misli da je razvijen, a ja često pomislim da je ometen u razvoju. Ne možeš više ništa s njim. Ma ja sam u stvari gotovo savršena žena. Kuvam svaki dan, istina ono što on ne voli, ali ne volim ni ja da kuvam osim to što kuvam. Vjerna sam mu, dušom i tijelom. Ponekad samo malo mislim vrludam ali to nema veze. I zarađujem još uz to. Istina, neuporedivo manje nego što trošim ali ipak zarađujem. Na kraju, ja sam ipak samo žena a žena je Bog, hoću reći Boginja, Božanstvo. Znaš šta mislim. Nešto božanstveno, to tako i treba.

TAKO JE BILO, TAKO JESTE I TAKO ĆE BITI

Bože, Bože... kakvog je muža našla ova moja majka. Ne mogu da vjerujem, ni čudu da se načudim! Nakon policajca nađe kriminalca. Dobro, ne baš stvarno, ali, otprilike, manje-više, gotovo sasvim. Moglo bi se reći! Gdje baš tim redosledom? Da je barem obrnuto, ovako je ovaj prvi uvijek drugom za petama... a ima i za šta. Mislim, i to bi se moglo reći.

A nju, majku svoju, ne mogu da je prepoznam. Ako sam je uopšte i poznavala. Mada, mada, prije nego je na nju pao izbor da mi bude mama imala sam vremena da je upoznam. Samo ne mogu da se sjetim, da li sam ja bila ta koja je donijela konačnu odluku ili On, Gospod naš prepodobni, čije odluke nikad nisam dovodila u pitanje iako ih nisam baš uvijek razumjela. Davno je to bilo. Pamtim samo, svidjela mi se. Htjela sam je. Hm, a kad malo bolje razmislim, sve ovo i liči na nju.

Sva ta nepredvidivost u postupcima i izborima sasvim je logična kada je ona u pitanju. Sada, sa ove distance, pamtim samo koliko sam htjela da mi ona bude majka, njene sestre da mi budu tetke, a njihova majka da bude moja baka... bar nakratko. Ona je znala da vodi i voli.

Vodila ih je kroz život, kao kroz mrklu noć na olujom zahvaćenom moru, u maloj pokisloj barci... a da ni sama nije znala ništa o moru, niti o plovidbi. Uprkos tome,